Onderwerp : Ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio
Programma :03. Duurzame leefomgeving
Forum : Oordeelsvormend

Soort bevoegdheid : Kaderstellend
Beleidsvrijheid : Ruim
Programmabegrotingswijziging : Nee

Het college van burgemeester & wethouders stelt voor:

1. Te besluiten kennis te nemen van het ontwerp van de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio zoals aangeboden door de stuurgroep.
2. Te besluiten de inspraaknotitie "ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio" d.d. 8 juli 2021 en de nota met ambtshalve wijzigingen, d.d. 29 juni 2021 vast te stellen.
3. Te besluiten de stuurgroep te vragen voorgenomen aanpassingen aan te brengen in de definitieve RES 1.0.
4. Te besluiten dat op basis van de ontwerp RES 1.0, het eigen onderzoek én de vigerende Visie Landelijk Gebied er potentiële grootschalige mogelijkheden in Zutphen zijn voor grootschalige windenergie bij De Mars/Zutphen-Noord en zonneparken tot 10 ha in de Overmarsch en tot 20 ha in het Zutphens Broekgebied.

Inleiding/aanleiding

Het Klimaatakkoord
In het Klimaatakkoord hebben overheden en maatschappelijke organisaties afspraken gemaakt over het terugbrengen van het gebruik van fossiele brandstoffen met 49% tussen 1990 en 2030.

De Regionale Energie Strategie (RES)
In de Regionale Energie Strategieën (RES) geven alle regio"s in opdracht van het Rijk aan waar zij grootschalige zonneparken en windmolens mogelijk achten en welke bovenlokale bronnen voor warmte kunnen worden ingezet. Nederland wil in 2030 totaal 35 Terrawattuur (TWh) duurzame energie op land opwekken.

De Regionale Energie Strategie (RES) van de Cleantech Regio
De Cleantech Regio is één van de 30 regio"s in Nederland die met een RES bijdraagt aan het halen van het Klimaatakkoord van Parijs. De overheden binnen deze RES-regio zijn: de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen, de provincie Gelderland, waterschap Vallei en Veluwe en waterschap Rijn & IJssel.

In maart 2020 heeft de Cleantech Regio een concept RES gepubliceerd. Hierin waren potentiële zoekgebieden opgenomen voor de grootschalige opwekking van elektriciteit op basis van een

eerste analyse van landschap en systeemnetwerk. In het afgelopen jaar heeft de regio verder onderzoek gedaan naar:

- inpassing in natuur en landschap;
- de zonneladder;
- het netwerksysteem;
- participatie.

Parallel hebben wij onderzoek laten doen naar de haalbaarheid van en het draagvlak voor grootschalige opwekking in de zoekgebieden in Zutphen.

Het bod van de Cleantech Regio
De resultaten van deze onderzoeken liggen nu voor in de vorm van een ontwerp RES 1.0. De Cleantech Regio denkt nu 1,07 TWh elektriciteit op te kunnen wekken in 2030. In de ontwerp RES 1.0 geeft de Cleantech Regio aan hiervan 0,11 TWh duurzame energie te kunnen halen uit wind, 0,51 TWh uit zonnepanelen op grootschalige daken en 0,45 TWh via zonnepanelen op land.
De strategie van de Cleantech Regio wordt, na het vaststellen van de definitieve RES 1.0, om de twee jaar bijgesteld op basis van actuele ontwikkelingen. Er komt een RES 2.0 om de RES 1.0 op te volgen.

Communicatie en inspraak
Vanaf het moment van publicatie van de concept RES in maart 2020 is ingezet op communicatie over de planvorming. Om zo veel mogelijk inwoners te bereiken, hebben we meerdere communicatie-uitingen ingezet. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: de digitale nieuwsbrief over de RES, de gemeentelijke website, social media en persberichten. Daarnaast zijn er meerdere informatieavonden georganiseerd om de resultaten van het lokale haalbaarheidsonderzoek te delen én om het met inwoners over specifieke zoekgebieden te hebben. Via de website en de nieuwsbrief is er ook een uitgebreide terugkoppeling geweest van deze bijeenkomsten. Het ontwerp van de RES 1.0 heeft van 19 april tot en met 31 mei ter inzage gelegen. Dit is actief gecommuniceerd. Naast de aankondiging is tijdens de terinzagelegging over de inzagetermijn gecommuniceerd. Verder is er aan het begin van de inzagetermijn een digitale informatieavond georganiseerd om de inhoud van de ontwerp-RES voor inwoners nader te duiden. In deze bijeenkomst hebben wij aangegeven open te staan voor initiatieven en persoonlijke gesprekken met inwoners en hen hiertoe expliciet uitgenodigd. Enkele inwonergroepen hebben hier gebruik van gemaakt en zijn met ons in gesprek gegaan.

Doel van dit voorstel
Dit voorstel dient om de raad in de gelegenheid te stellen desgewenst voorgenomen moties en amendementen mee te geven aan de stuurgroep RES in het kader van de aanpassing van de ontwerp RES 1.0. Na verwerking van de moties en amendementen, legt de stuurgroep RES van de Cleantech Regio in oktober 2021 de RES 1.0 ter vaststelling voor aan de gemeenteraden.

Beoogd effect

Bijdragen aan de energietransitie conform de afspraken in het Klimaatakkoord.

Argumenten

1.1. De gemeenteraad besluit over de RES 1.0.
De besluitvorming van de RES 1.0 is aan de gemeenteraden in de Cleantech Regio, de waterschappen Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel en de provincie Gelderland. De besluitvorming in de gemeenteraden is voorzien in twee ronden. De definitieve vaststelling van de RES 1.0 is gepland in december 2021. Via dit raadsvoorstel verzoeken wij u om desgewenst moties en amendementen bij het ontwerp van de RES 1.0 te formuleren om mee te geven aan de stuurgroep RES. Na verwerking van de moties, legt de stuurgroep RES van de Cleantech Regio in oktober 2021 de RES 1.0 ter vaststelling voor aan de gemeenteraden.

2.1. De inspraakreacties geven op een aantal plekken aanleiding tot verbetering en aanpassing van de ter inzage gelegde ontwerp RES 1.0.
Inspraakreacties geven aanleiding om de definitieve RES 1.0 op de volgende punten aan te passen:

- Zoekgebieden wind
  Wij hebben veel verzoeken gekregen om het zoekgebied ten oosten van Zutphen uit de RES te halen (beter bekend als "Lochemseweg"). Dit gebied is echter geen zoekgebied meer in de ontwerp RES 1.0. De vele verzoeken en vragen hierover zijn voor ons aanleiding om te denken dat dit niet duidelijk genoeg is omschreven in het ontwerp van de RES 1.0. Wij zijn van mening dat het van belang is het proces te schetsen van concept-RES naar ontwerp-RES. Hierbij hoort de afbeelding op pagina 23. Wij stellen voor de kaart te voorzien van een duidelijkere legenda en uitleg.

- Windenergie en gezondheid
  Wij hebben het voornemen een paragraaf over de wetgeving, normen en onderzoek met betrekking tot windenergie en gezond- en veiligheid aan de definitieve RES 1.0 toe te voegen. Uit de inspraakreacties blijkt dat inwoners zorgen en vragen hebben over dit thema windenergie en gezond- en veiligheid. Wetgeving biedt uitgangspunten voor de gezondheid en veiligheidsrisico"s waar per project aantoonbaar aan voldaan moet worden. De inspraakreacties geven aanleiding om in de RES 1.0 meer informatie hierover op te nemen.

- Inwonerparticipatie
  Wij vinden het van belang dat de mate van draagvlak en weerstand in de regio beter in beeld worden gebracht. Wij hebben dan ook het voornemen hoofdstuk 5 participatie op dit punt aan te vullen. Uit de reacties komt naar voren dat inwoners zich onvoldoende betrokken voelen en vragen hebben over de participatie. Het is onduidelijk voor inwoners hoe zij in de toekomst betrokken gaan worden. Inwoners geven aan dat de weerstand in sommige gebieden onvoldoende is meegenomen. Wij blijven als gemeente kijken waar lokale aanvullingen nodig zijn door het blijven voeren van gesprekken met inwoners en belanghebbenden en het stimuleren van lokaal eigendom en financiële participatie (zie argument 4.5).

Zie voor meer informatie de inspraaknotitie op het ontwerp van de RES 1.0 én de door de gemeente Zutphen ontvangen reacties in de bijlage.

2.2. De inspraakreacties geven op een aantal onderwerpen aanleiding tot aanvullende acties van de Cleantech Regio met betrekking tot de RES.
Concreet gaat het hier om de volgende onderwerpen:

- De verdere uitwerking van de zonneladder, zowel op regionaal als lokaal niveau richting de RES 2.0.
- Extra voorlichting over de energietransitie met betrekking tot de samenstelling van de energiemix en de verschillende onderdelen van de energietransitie.
- Inzichtelijker voor inwoners maken wat de positie is van de RES in de volledige energietransitie door middel van voorlichting(materiaal).
- Het maken van een plan van aanpak over wat de Cleantech Regio kan toevoegen aan de huidige inzet om zon op dak te realiseren.
- Verdiepend onderzoek naar het effect van windturbines op de natuur.

3.1. De gemeenteraad besluit de stuurgroep de volgende aanpassingen aan te laten brengen aan de definitieve RES 1.0.
De inspraakreacties geven namelijk op een aantal plekken aanleiding tot verbetering en aanpassing van de ter inzage gelegde ontwerp RES 1.0.

Het gaat om de volgende aanpassingen aan de definitieve RES 1.0 op de thema"s zoals in 2.1 omschreven:

- Zoekgebieden wind
- Windenergie en gezondheid
- Inwonerparticipatie

4.1. Het zoekgebied ten noorden van Zutphen leent zich voor windenergie.
De gemeenteraad van Zutphen heeft op 23 september 2019 het bestemmingsplan "Fort de Pol, Eefde West en Windpark IJsselwind" vastgesteld. Met deze vaststelling heeft de gemeenteraad onder andere uitgesproken dit gebied geschikt te vinden voor de inpassing van windturbines. Ondanks inmiddels bestaande jurisprudentie (vernietiging van het bestemmingsplan door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) zien wij dit gebied nog steeds als geschikt zoekgebied voor windenergie. Ook enkele insprekers vinden de uitbreiding van windmolens op de Mars een goede zaak.

4.2 Zoekgebied "de Overmarsch" leent zich voor grootschalige zonne-energie, er zijn potentieel kansen voor maximaal 10 ha zonnepark.
Het zoekgebied "Overmarsch" leent zich voor de opwek van grootschalige zonne-energie. Kijkend naar de Structuurvisie Noordrand De Hoven (2019) is een zonnepark mogelijk te realiseren in het gebied ten westen van de spoorlijn en Weg naar Voorst. Het gaat dan om een zonnepark van maximaal netto 10 ha. Kanttekening is hier wel dat het gaat om goede landbouwgrond voor wat betreft grond, ligging en verkaveling. De insprekers uit dit gebied benadrukken dit ook. Grootschalig opwekken van zonne-energie moet worden gezien als een gebiedsopgave met de bijbehorende integrale benadering en participatie. In deze benadering worden de belangen van inwoners en de effecten van de zonneparken op de omgeving meegenomen.

4.3 Zoekgebied "Zutphens Broekgebied" leent zich voor grootschalige zonne-energie, er zijn potentieel kansen voor maximaal 20 ha zonnepark.
Zoekgebied 5 leent zich voor de opwek van grootschalige zonne-energie. De Visie Landelijk Gebied (2015) is het vertrekpunt voor inpassing van zonneparken. De mogelijkheden worden vanuit dit uitgangspunt verder gevormd door meervoudig ruimtegebruik van onder andere landbouw, wonen, natuur en recreatie. Vanuit deze opgave is inrichting van zonneparken alleen tot een derde van het gebied passend in het landschap. Dat betekent dat het zou gaan om zonneparken tot een maximum van netto ongeveer 20 ha.

Ook hier gaat het veelal om goede landbouwgrond. De daadwerkelijke realisatie van zonneparken is afhankelijk van initiatieven van de eigenaren in het Zutphens Broekgebied.
In enkele inspraakreacties staat dat er onvoldoende rekening is gehouden met de belangen van inwoners en functie van het gebied bij het aanwijzen van dit gebied als zoekgebied voor zonne-energie. De realisatie van zonneparken doet volgens de inwoners inbreuk aan de recreatieve functie van het Zutphens Broekgebied. Daarnaast wordt de grond nu gebruikt door agrariërs met opvolging die de grond nodig hebben.

De Regionale Energie Strategie 1.0 kiest het behoud van landschappelijke waarden als belangrijkste uitgangspunt voor de strategie. Een randvoorwaarde is dat de ontwikkeling van hernieuwbare energie een meerwaarde voor het gebied heeft. Grootschalig opwekken van zonne-energie moet ook hier worden gezien als een gebiedsopgave met de bijbehorende integrale benadering en participatie. In deze benadering worden de belangen van inwoners en de effecten van de zonneparken op de omgeving meegenomen.

4.4. Het zoekgebied ten oosten van Zutphen (zoekgebied 6) leent zich niet voor windenergie.
Zoekgebied 6 "Lochemse Weg" heeft als gevolg van de aanwezige woonbestemmingen beperkt ruimte voor windenergie. Deze ruimte bevindt zich bovendien binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De Cleantech Regio heeft besloten dit gebied niet meer op te nemen als zoekgebied in de ontwerp RES 1.0 omdat het ontbreken van een alternatief niet aantoonbaar lijkt. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de verschillende inspraakreacties die zijn binnengekomen.

4.5. De RES 1.0 besteedt aandacht aan financiële participatie en lokaal eigendom.
Insprekers vragen aandacht voor het delen van lusten van windturbines en zonneparken. Uit verschillende reacties komt naar voren dat er behoefte is aan waarborging van het stuk lokaal eigendom en financiële participatie bij de realisatie van grootschalige wind- en zonne-energie. Het uitgangspunt van het Klimaatakkoord is het streven naar 50% lokaal eigenaarschap. Dit uitgangspunt is ook opgenomen in de ontwerp RES 1.0. Het is aan de gemeente om de regionale uitgangspunten over financiële participatie op te nemen in lokaal beleid. Wij zien het liefst initiatieven voor lokale energieproductie van onze eigen inwoners. Op die manier kan onze Zutphense gemeenschap meeprofiteren van de opbrengsten en winsten. Dit onderwerp is een belangrijk onderdeel van de opgave. Momenteel wordt er verkend hoe het beleid over financiële participatie georganiseerd kan worden binnen de gemeente en wie hierop toeziet. Hiermee komen we tegemoet aan de inspraakreacties.

4.6. Met de focus op het grootschalig realiseren van zon op daken wordt tegemoetgekomen aan de inbreng van inwoners, belangengroepen en gemeenteraden.
Uit de reacties op de concept RES 1.0 kwam naar voren dat inwoners en belangenorganisaties

meer zon op dak willen dan zon op land. De Cleantech Regio heeft om deze reden in de ontwerp RES 1.0 een hoge ambitie voor zon op dak opgenomen en de ambitie voor zon op land verlaagd. De Cleantech Regio heeft voorgenomen veel inzet hierop te plegen en dit verder uit te werken richting de RES 2.0. Op korte termijn wil de regio een plan van aanpak maken over hoe de regio initiatieven die al lopen om zon op dak te realiseren verder kan stimuleren. Wij als college hebben de inspraakreacties van onze inwoners ook ter harte genomen. Wij gaan het komende half jaar aan de slag met het opstellen van een strategie om grootschalig zon op dak binnen onze gemeente te stimuleren en te realiseren.

Kanttekeningen

1. *De formulering van een regionale bijdrage (bod) aan grootschalige opwekking van elektriciteit betekent niet dat deze elektriciteitsopwekking ook werkelijk wordt gerealiseerd.*
De Regionale Energie Strategie geeft aan waar grootschalige opwekking van elektriciteit en warmte potentieel mogelijk is. Er zijn nog geen initiatieven. Wanneer initiatieven zich aandienen, besluiten gemeenten of en onder welke voorwaarden ze ruimtelijke medewerking kunnen verlenen. Het uitgangspunt van de realisatie van grootschalige zonneparken is dat er sprake is van gebiedsontwikkeling met de bijbehorende integrale benadering en participatie.

2. Met deze inzet van de gemeente kan niet worden voorzien in de elektriciteitsbehoefte die nodig is voor een energieneutrale gemeente in 2030.
In het coalitieakkoord heeft het gemeentebestuur aangegeven dat ze energieneutraal wil zijn in 2030. Zutphen heeft een beperkt buitengebied en daarmee beperkte mogelijkheden voor het grootschalig opwekken van elektriciteit. Gemeente Zutphen heeft momenteel 3 windturbines. Daarnaast is er 14 ha grondgebonden zonneparken gerealiseerd in de gemeente Zutphen en zijn er, voor zover bekend, meer dan 14.000 zonnepanelen gelegd op grootschalige daken. Zutphen heeft een actieve gemeenschap waarin veel inwoners zelf hun woning isoleren en energie opwekken. Daarnaast zijn er de collectieve en coöperatieve initiatieven voor zonneparken en zon op grootschalige daken. Het gemeentebestuur investeert ook in onderzoek naar alternatieve bronnen. Met deze inzet van de gemeente kan echter niet worden voorzien in de elektriciteitsbehoefte die nodig is voor een energieneutrale gemeente in 2030. Om onze ambities te realiseren is er onder andere inzet nodig om zon op dak te realiseren. De komende tijd wordt er gewerkt aan een strategie voor de ontwikkeling van grootschalig zon op dak.

Communicatie/Vervolgtraject/Uitvoering

Proces
13 juli 2021: Collegestandpunt over ontwerp RES 1.0 en mogelijkheden grootschalige opwekking Zutphen
14 juli 2021: Inwoners die een inspraakreactie hebben ingediend, ontvangen een antwoord
6 september 2021: Forumvergadering met spreekrecht
20 september 2021: Gemeenteraad formuleert moties en voorgenomen amendementen over ontwerp RES 1.0 en grootschalig opwekking Zutphen
Oktober 2021: Onderzoek en aanpassing voorstellen RES 1.0 en voorstel Zutphen

2 of 9 november 2021: College formuleert raadsvoorstel over RES 1.0
29 november 2021: Forumvergadering met spreekrecht
13 december 2021: Raadsbesluit over RES 1.0
17 december 2021: Cleantech Regio biedt RES 1.0 aan het Rijk aan

Communicatie
In de communicatie met inwoners en andere belanghebbenden staan wij open voor initiatieven en persoonlijke gesprekken met inwoners om samen te zoeken naar de meest passende oplossing voor hun omgeving.

Daarnaast blijven wij richting inwoners en andere belanghebbenden actief communiceren over de vervolgstappen van de Regionale Energie Strategie en de momenten waarop zij kunnen inspreken. Om ervoor te zorgen dat wij zoveel mogelijk inwoners bereiken, zetten wij in op meerdere communicatie uitingen. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: de digitale nieuwsbrief over de RES, de gemeentelijke website (www.zutphen.nl/res), social media en persberichten. Verder sluiten wij aan bij de communicatie van de Cleantech Regio waar mogelijk en zorgen wij voor een lokale toevoeging.

Rapportage/evaluatie

Via P&C cyclus.

Financiën

Dit besluit heeft geen financiële gevolgen. Het gemeentebestuur geeft de kaders aan en is geen initiatiefnemer van energie opwekken.

Bijlagen

- Inspraaknotitie ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio, (8 juli 2021)
- Nota met ambtshalve wijzigingen ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio, (29 juni 2021)
- Inspraakreacties op de ontwerp RES 1.0 van de Cleantech Regio ontvangen door de gemeente Zutphen
- Collegebesluit 13 april 2021 over ontwerp RES 1.0 en mogelijkheden grootschalige opwekking Zutphen
- Ontwerp RES 1.0 van de Cleantech Regio, zoals deze ter inzage gelegen heeft

Ontwerp

Bijlagen

Griffienummer : 2021-0082

gelet op artikel(en) 108 van de Gemeentewet:

Besluit :

1. Kennis te nemen van het ontwerp van de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio zoals aangeboden door de stuurgroep.
2. De inspraaknotitie "ontwerp Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 van de Cleantech Regio" d.d. 8 juli 2021 en de nota met ambtshalve wijzigingen, d.d. 29 juni 2021 vast te stellen.
3. De stuurgroep te vragen voorgenomen aanpassingen aan te brengen in de definitieve RES 1.0.
4. Dat op basis van de ontwerp RES 1.0, het eigen onderzoek én de vigerende Visie Landelijk Gebied er potentiële grootschalige mogelijkheden in Zutphen zijn voor grootschalige windenergie bij De Mars/Zutphen-Noord en zonneparken tot 10 ha in de Overmarsch en tot 20 ha in het Zutphens Broekgebied.

Behandeld in

06-09-2021 Forum
20-09-2021 Raad
11-10-2021 Raad